

การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า ไป ในภาษาไทย*

The Grammaticalization of the Word *pay* in Thai

วรลักษณ์ วีระยุทธ**

Worralak Weerayuth

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการจำแนกคำว่า ไป ที่เป็นคำกริยาและคำวิเศษณ์ออกจากกันด้วยการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของคำตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ฟังก์ชันการก และศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่เกิดขึ้นในคำว่า ไป ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้รวบรวมจากเอกสารประเภทนวนิยาย เรื่องสั้น และนิตยสารที่ตีพิมพ์ในช่วง พ.ศ.2489-2552 (สมัยรัชกาลที่ 5-ปัจจุบัน)

ผลการวิจัยพบว่า คำว่า ไป ที่เป็นคำกริยาและคำว่า ไป ที่เป็นคำวิเศษณ์มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และแสดงความหมายแตกต่างกัน คำกริยา ไป มีความหมายแสดงการเคลื่อนที่ ในขณะที่คำวิเศษณ์ ไป ปรากฏร่วมกับคำกริยาชนิดต่าง ๆ และแสดงความหมายแตกต่างกันตามชนิดของกริยาที่ปรากฏร่วม คำกริยา ไป กลายเป็นคำวิเศษณ์ ไป ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ 4 กระบวนการ ได้แก่ การเกิดความหมายทั่วไป การสูญเสียลักษณะของหมวดคำเดิม การแยกตัว และการขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์ เส้นทางกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า ไป เริ่มจากกริยาแสดงการเคลื่อนที่ ไป กลายเป็นคำวิเศษณ์

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวากยสัมพันธ์ข้ามสมัยในคำว่า ไป และ มา” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา อินทรมพรรย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา.

** นิสิตปริญญาโทบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ติดต่อได้ที่: som_jeen@hotmail.com.

ไป โดยมีความหมายแสดงทิศทางก่อนเป็นอันดับแรก ต่อมาจึงมีความหมายแสดงการณั้ลักษณะสมบูรณ์ ความหมายแสดงความต่อเนื่องของการกระทำ และความหมายในเชิงประเมินค่า ตามลำดับ ซึ่งความหมายที่แตกต่างกันนี้สะท้อนถึงทัศนคติของผู้ใช้ภาษาไทย จึงแสดงให้เห็นว่าทัศนคติของผู้พูดส่งผลต่อการใช้ภาษา

ผลสรุปความถึในการปรากฏของคำว่า ไป ในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2552) พบว่า คำวิเศษณ์ ไป มีความถึในการปรากฏสูงที่สุดในสมัยรัชกาลที่ 9 จึงคาดการณ์ได้ว่าในอนาคตจะมีการใช้คำวิเศษณ์ ไป มากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ค่อยเป็นค่อยไป และเป็นกระบวนการที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์

คำสำคัญ: วากยสัมพันธ์ภาษาไทย; ไวยากรณ์พึงพาศัพท์การก

Abstract

The aim of this study is to show the differences between the motion verb *pay* and the adverb *pay* based on Lexicase Dependency Grammar. In this research, data were collected from novels, short stories, and magazines published in 1946-2009 (King Rama V -VIII).

It is found that the adverb *pay* and the motion verb *pay* are different in their syntactic distributions and meanings. The verb *pay* indicates motion while the meaning of the adverb *pay* is governed by the regent verbs. It is also found that the grammaticalization of the word *pay* involves 4 mechanisms including generalization, decategorization, divergence and metaphorical extension. The historical development of *pay* began with the transition of motion verb *pay* to the adverb *pay* showing direction, showing perfective aspect, showing continuous action and showing speaker's attitudes toward quantity or quality. The meaning of the adverb

pay also reflects Thai people's attitude. Thus, speaker's attitudes can affect language use.

It is also found that the adverb *pay* is used at the highest percentage in present time (King Rama VIII) compared with the usage during King Rama V - VIII. Therefore, it is expected that the adverb *pay* will be used more and more in the future as a result of grammaticalization which is continuous, gradual and not yet incomplete.

Keywords: Thai syntax; Lexicase Dependency Grammar

1. บทนำ

ผู้วิจัยสังเกตว่า คำว่า *ไป* ในภาษาไทย มีทั้งคำว่า *ไป* ที่เป็นคำกริยา แสดงการเคลื่อนที่ และคำว่า *ไป* ที่เป็นคำวิเศษณ์แสดงความหมายต่างๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- 1) หนู*ไป*จากบ้าน
- 2) เด็กๆ *ไป*โรงเรียน

จากตัวอย่างข้างต้น คำกริยา *ไป* มีความหมายแสดงการเคลื่อนที่สามารถปรากฏร่วมกับบุพบทลี *จากบ้าน* ดังตัวอย่างที่ 1) หรือปรากฏร่วมกับคำนามการสถานที่ *โรงเรียน* ดังตัวอย่างที่ 2) ในขณะที่คำวิเศษณ์ *ไป* จะปรากฏร่วมกับคำกริยาเท่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- 3) เขา*ตายไป*นานแล้ว
- 4) มา*เรียผอมไป*

คำว่า *ไป* ในตัวอย่างที่ 3) และ 4) เป็นคำวิเศษณ์ ปรากฏหลังคำกริยา ได้แก่ *ตาย* และ *ผอม* ตามลำดับ โดยไม่จำเป็นต้องมีคำนามการสถานที่และไม่แสดงความหมายของการเคลื่อนที่

เนื่องจากคำกริยา *ไป* และคำวิเศษณ์ *ไป* ปรากฏในโครงสร้างที่ไม่เหมือนกันและแสดงความหมายแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่า คำว่า *ไป* ผ่านการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ทำให้คำกริยา *ไป* กลายเป็นคำวิเศษณ์ *ไป* ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่า คำกริยา *ไป* กลายเป็นคำวิเศษณ์ *ไป* โดยผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงในด้านใดบ้าง และการเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลอย่างไร

จากข้อสงสัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงจัดทำงานวิจัยขั้นนี้ขึ้นเพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในคำว่า *ไป* และศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางภาษาผ่านคำว่า *ไป* ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก (Lexicase Dependency Grammar) พร้อมทั้งวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำว่า *ไป* จากเอกสารสมัยรัชกาลที่ 5 – ปัจจุบัน (พ.ศ.2552) เพื่อคาดการณ์แนวโน้มการใช้ภาษาในอนาคต

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การศึกษากิริยารอง *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยของสุตา รังकुพันธุ์ (Rangkupan, 1992)

สุตา รังकुพันธุ์ (Rangkupan, 1992) ศึกษาความหมายและการปรากฏร่วมกับคำกริยาอื่นๆ ของคำกริยารอง *ไป* และ *มา* พบว่า คำกริยาหลักที่สามารถปรากฏหน้ากริยารอง *ไป* และ *มา* ได้แก่ คำกริยาเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ คำกริยาเกี่ยวกับการสื่อสาร คำกริยาเกี่ยวกับการครอบครอง คำกริยาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวโดยตรงของอวัยวะและคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการมอง นอกจากนี้คำว่า *ไป* ยังสามารถปรากฏหลังกริยาแสดงการประเมินค่า เช่น *สวย อ้วน ดี เป็นต้น*

ในการศึกษาความหมาย พบว่า คำกริยา *ไป* และ *มา* มีความหมายเกี่ยวกับพื้นที่ เวลา และจุดอ้างอิงของผู้พูด ในเชิงพื้นที่ *ไป* แสดงการเคลื่อนสู่จุดหมายในทิศทางที่ห่างออกจากจุดอ้างอิงของผู้พูด ในขณะที่ *มา* แสดงการเคลื่อนสู่จุดหมายในทิศทางที่มุ่งเข้าสู่จุดอ้างอิงของผู้พูด ในเชิงเวลา *ไป* แสดงการมองเหตุการณ์ของผู้พูดว่าเหตุการณ์นั้นดำเนินเลยไปจากเวลาที่พูดและ *มา* แสดง

การมองเหตุการณ์ของผู้พูดว่าเหตุการณ์นั้นดำเนินมาจนถึงเวลาที่พูด และเมื่อคำว่า *ไป* ปรากฏหลังกริยาแสดงการประเมินค่า จะมีความหมายแสดงถึงคุณค่าหรือปริมาณที่เกินจากเกณฑ์ของผู้พูด

การศึกษาคำว่า *ไป* และ *มา* ของสุตา รังกุพันธุ์ (Rangkupan, 1992) เป็นงานวิจัยชิ้นแรกๆ ที่แสดงให้เห็นการแสดงความหมายและการปรากฏร่วมกับคำกริยาอื่นๆ ของคำว่า *ไป* และ *มา* อย่างละเอียด อย่างไรก็ตาม การศึกษาคำว่า *ไป* และ *มา* ของสุตา รังกุพันธุ์ (Rangkupan, 1992) มุ่งเน้นการศึกษาความหมายของคำว่า *ไป* และ *มา* และพิจารณาคำว่า *ไป* และ *มา* ในฐานะกริยารองเท่านั้น จึงไม่ได้เสนอเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ชนิดคำของคำว่า *ไป* และ *มา*

2.2 การศึกษาคำกริยาในภาษาไทยของกิติมา อินทรมพรรย์ (Indrambarya, 1994)

กิติมา อินทรมพรรย์ (Indrambarya, 1994: 123-262) ศึกษาคำกริยาในภาษาไทยตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ฟังก์ชัน-ศัพท์การกร โดยใช้เกณฑ์การทดสอบทางวากยสัมพันธ์ วิเคราะห์ว่าคำว่า *ไป* และ *มา* ในภาษาไทยเป็นคำพ้องเสียง มีด้วยกันทั้งสิ้น 5 คำ ดังนี้

1. $ไป_1$ และ $มา_1$ เป็นนกรรณกริยา ที่สามารถปรากฏร่วมกับคำช่วยกริยา “กำลัง” ได้

ตัวอย่าง มาลีกำลังไป

2. $ไป_2$ และ $มา_2$ เป็นนกรรณกริยาที่ตามด้วยบุพบทสี่

ตัวอย่าง ปราโมทย์มาจากโรงเรียน

3. $ไป_3$ และ $มา_3$ เป็นนกรรณกริยาที่ตามด้วยคำนามการกสถานที่

ตัวอย่าง ปราโมทย์มาโรงเรียน

4. $ไป_4$ และ $มา_4$ เป็นคำกริยาแสดงอาการที่ตามด้วยคำกริยา

ตัวอย่าง นิดไปกินไอติม

5. ไป_5 และ มา_5 เป็นคำวิเศษณ์แสดงทิศทาง (*path adverb*) ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ปรากฏร่วมกับกรรมกริยา เช่น *เดิน กลับ* *วิ่ง ร้องไห้* เป็นต้น โดยคำวิเศษณ์ ไป_5 และ มา_5 สามารถแสดงความหมายต่างๆ ดังนี้

5.1 ความหมายแสดงทิศทาง (*Direction in space*) เมื่อปรากฏร่วมกับกริยาแสดงการเคลื่อนที่ เช่น *เดิน* *วิ่ง* หรือกริยาแสดงการถ่ายทอดข้อมูลหรือเคลื่อนย้ายวัตถุ เช่น *บอก* และ *ขึ้น* ตัวอย่างเช่น *พอกลับมาแล้ว*

5.2 ความหมายเชิงประเมินค่า (*Degree of state*) เมื่อปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงสภาพหรือคุณลักษณะ เช่น *อ้วน* *ดี* โดยคำวิเศษณ์ ไป แสดงถึงปริมาณที่เกิดขึ้นจากเกณฑ์ที่ผู้พูดตั้งไว้ ตัวอย่างเช่น *ไรต์นั้นผอมไป*

5.3 ความหมายเกี่ยวกับเวลา (*Time scale direction*) คำวิเศษณ์ ไป และ มา มีความหมายแสดงการณลักษณะสมบูรณ์หรือช่วงเวลาของการกระทำ เมื่อปรากฏร่วมกับคำกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับระยะเวลา ตัวอย่างเช่น *หมาตัวนั้นตายไปแล้ว*

การจำแนกชนิดคำของคำว่า ไป และ มา จากการศึกษากิตติมา อินทร์พรรย์ (Indrambarya, 1994) ใช้เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์พึงพา-ศัพทการก เช่นเดียวกันกับการระบุชนิดคำของคำว่า ไป ในงานวิจัยนี้ อย่างไรก็ตาม การศึกษาคำว่า ไป ในงานวิจัยของกิตติมา อินทร์พรรย์ (Indrambarya, 1994) ยังไม่ได้มีการวิเคราะห์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า ไป ที่ทำให้คำกริยา ไป กลายเป็นคำวิเศษณ์ ไป ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงในงานวิจัยนี้

2.3 การศึกษาคำว่า *ชอบ* ในภาษาไทย ของกานดากร เจริญกิตบวร (Jaroenkitboworn, 2009)

กานดากร เจริญกิตบวร (Jaroenkitboworn, 2009) ศึกษาแรงผลักดันทางจิตวิทยาที่มีผลต่อคำว่า *ชอบ* ในภาษาไทย พบว่า คำว่า *ชอบ* ในภาษาไทยสามารถแสดงความหมายที่แตกต่างกันสามความหมาย ได้แก่ “ถูกต้อง” (*to be right*) “รู้สึกชอบ” (*to like*) และ “มักจะ” (*often*) ซึ่งการแสดง ความหมายของคำว่า

ชอบ นี้ มีความเกี่ยวข้องกับเชื่อมโยงกัน จึงแสดงให้เห็นแรงผลักดันทางวัฒนธรรมปฏิบัติ ศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับทัศนคติ เจตนาธรรมณ์ ความคิดเห็น พฤติกรรม และบรรทัดฐานทางสังคมของผู้พูดที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของคำในภาษา

กานดากร เจริญกิตบวร (Jaroenkitboworn, 2009: 75-82) อธิบายเกี่ยวกับแรงผลักดันทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ที่มีผลต่อคำว่า *ชอบ* ว่า เมื่อเรามีความเห็นว่าการกระทำนั้นชอบ “ถูกต้อง” (to be right) ก็จะแสดงออกถึงความเห็นพ้องต้องกัน ซึ่งเกิดจากทัศนคติเชิงบวก และเมื่อใช้คำว่า *ชอบ* “ถูกต้อง” (to be right) แสดงความเห็นด้วย ซึ่งเป็นทัศนคติในเชิงบวกซ้ำๆ ความรู้สึกในเชิงบวกก็มากขึ้นเรื่อยๆ จนพัฒนาไปสู่การชอบ “รู้สึกชอบ” (to like) “รัก” (to love) และมีความสุขกับสิ่งที่ทำ (to enjoy) และเมื่อเกิดความรู้สึกชอบ รัก หรือมีความสุขกับสิ่งที่ทำ (to enjoy) ก็จะกระตุ้นให้เราทำสิ่งนั้นซ้ำๆ จนกลายเป็นนิสัยหรือพฤติกรรม ซึ่งการแสดงพฤติกรรมมีองค์ประกอบทางความหมาย ได้แก่ [นิสัย] และ [การทำซ้ำๆ] จึงนำไปสู่ความหมายของคำว่า *ชอบ* “มักจะ” (often) คำว่า *ชอบ* ผ่านการกลายเป็นคำไวยากรณ์ จากคำกริยา *ชอบ* “รู้สึกชอบ” (to like) กลายเป็นคำวิเศษณ์ *ชอบ* “มักจะ” (often) โดยเกิดการจางลงทางความหมาย (bleaching) ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้คำว่า *ชอบ* กลายเป็นคำไวยากรณ์ ได้แก่ แรงผลักดันทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยทัศนคติและความคิดเห็นของผู้พูด ประกอบกับบริบทในการใช้ภาษางานวิจัยชิ้นนี้จึงแสดงให้เห็นว่าทัศนคติและความคิดเห็นของผู้พูดเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้คำๆ หนึ่งกลายเป็นคำไวยากรณ์

3. การทดสอบชนิดคำตามตำแหน่งที่ปรากฏ

การทดสอบชนิดคำตามตำแหน่งที่ปรากฏ เป็นเกณฑ์การทดสอบทางวากยสัมพันธ์ที่ใช้แยกคำชนิดต่างๆ ออกจากกัน ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะเกณฑ์การทดสอบคำกริยา ที่ใช้จำแนกคำว่า *ไป* ที่เป็นคำกริยา และคำวิเศษณ์ออกจากกัน ซึ่งประกอบด้วย 1. การปรากฏร่วมกับคำแสดงการปฏิเสธ “ไม่” 2. การปรากฏร่วมกับคำสันธาน “และ” 3. การแทนที่ด้วยคำว่า “เสด็จพระราช

ดำเนิน” 4. การใช้เป็นคำตอบแบบสั้นของคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ และ 5. การปรากฏร่วมกับคำนามการกสถานที่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 การปรากฏร่วมกับคำแสดงการปฏิเสธ “ไม่”

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553: 46) วิเคราะห์ว่า คำกริยา คือ คำที่ปรากฏหลังคำว่า *ไม่* ได้ เช่นคำว่า *เดิน ชอบ สวย เข้าใจ พัฒนา* เป็นคำกริยา เนื่องจากสามารถปรากฏร่วมกับคำว่า *ไม่* ได้ ได้แก่ *ไม่เดิน ไม่ชอบ ไม่สวย ไม่เข้าใจ ไม่พัฒนา* ในขณะที่คำชนิดอื่นๆ ไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำว่า *ไม่* ได้

3.2 การปรากฏร่วมกับคำสันธาน “และ”

ผู้วิจัยพบว่า คำชนิดเดียวกันจะสามารถใช้คำสันธาน “และ” เชื่อมกันได้ ดังนั้น หากสามารถใช้คำสันธาน “และ” เชื่อมระหว่างคำกริยาและคำที่สงสัยได้ แสดงว่าคำที่ต้องการทดสอบนั้นเป็นคำกริยา ดังตัวอย่าง

5) น้อยเดินกินไอติม

น้อยเดินและกินไอติม

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า *กิน* ในตัวอย่างที่ 5) ปรากฏหลังกริยาแสดงการเคลื่อนที่ *เดิน* จะเห็นได้ว่าเราสามารถใช้อำนาจสันธาน “และ” เชื่อมระหว่างคำกริยา *เดิน* และคำว่า *กิน* ได้ ดังนั้น คำว่า *กิน* จึงเป็นคำกริยาเช่นเดียวกันกับคำว่า *เดิน*

3.3 การแทนที่ด้วยคำว่า “เสด็จพระราชดำเนิน”

สุปรียา วิลาวรรณ (Wilawan, 1993: 92-93) แสดงให้เห็นว่า คำว่า *ไป* เป็นคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ จะสามารถใช้อำนาจ “เสด็จพระราชดำเนิน” ซึ่งเป็นคำราชาศัพท์ที่มีความหมายเดียวกันกับคำว่า *ไป* แทนที่ได้ โดยไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยน ดังนี้

6) ภาษาทั่วไป: เจ้าหญิงไป

ราชาศัพท์: เจ้าหญิงเสด็จพระราชดำเนิน

3.4 การใช้เป็นคำตอบแบบสั้นของคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ

กิตติมา อินทรมพรรย (Indrambarya, 2009: 7) วิเคราะห์ว่า คำกริยาสามารถใช้เป็นคำตอบแบบสั้นของคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธได้ ในขณะที่คำชนิดอื่นๆ ไม่สามารถทำได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

7) คำถาม: หนังสืออยู่บนโต๊ะหรือเปล่า?

คำตอบ: *อยู่*

คำตอบ: **บน*

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า *อยู่* ในตัวอย่างที่ 7) เป็นคำกริยา สามารถใช้เป็นคำตอบแบบสั้นของประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธได้ ในขณะที่คำว่า *บน* ในตัวอย่างที่ 7) เป็นคำบุพบท และไม่สามารถใช้เป็นคำตอบของคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธได้

3.5 การปรากฏร่วมกับคำนามการกสถานที่

สุปรียา วิลาวรรณ (Wilawan, 1993: 91-92) ระบุว่า คำว่า *ไป* และ *มา* ที่ เป็นคำกริยาจะปรากฏร่วมกับคำนามการกสถานที่ได้ ในขณะที่คำว่า *ไป* และ *มา* ที่เป็นคำวิเศษณ์จะไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำนามการกสถานที่ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

8) พวกฝรั่ง*ไป*โรงแรม

9) *เขาหอม*ไป*โรงแรม

จากการทดสอบข้างต้น คำว่า *ไป* ในตัวอย่างที่ 8) เป็นคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ สามารถปรากฏร่วมกับคำนามการกสถานที่ *โรงแรม* ได้ ในขณะที่คำว่า *ไป* ในตัวอย่างที่ 9) เป็นคำวิเศษณ์ แสดงความหมายในเชิงประเมินค่า จึงไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำนามการกสถานที่ได้

4. การกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization)

การกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในภาษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในคำว่า *ไป* ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความหมายของการกลายเป็นคำไวยากรณ์ และกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยนี้ ดังต่อไปนี้

4.1 ความหมายของการกลายเป็นคำไวยากรณ์

Kurylowicz (1965: 52) Heine, Claudi และ Hünemeyer (1991: 2) และ Lehmann (2002: 8) ให้คำจำกัดความการกลายเป็นคำไวยากรณ์ไว้คล้ายคลึงกัน สรุปได้ว่า การกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นการที่คำเนื้อหา ได้แก่ คำนามและคำกริยา ได้ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางภาษาจนกลายเป็นคำที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ เช่น คำวิเศษณ์และคำบุพบท เป็นต้น โดยการกลายเป็นคำไวยากรณ์ไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงจากคำหลักไปเป็นคำไวยากรณ์เท่านั้น แต่ยังเป็นการเปลี่ยนแปลงจากหน่วยที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์น้อยไปเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์มาก และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างช้าๆ ค่อยเป็นค่อยไป

4.2 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงของคำทั้งในด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ นักภาษาศาสตร์ได้กล่าวถึงกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ในงานวิจัยต่างๆ ไว้หลายกระบวนการ ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงเฉพาะกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่พบในงานวิจัยนี้ ได้แก่ การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ Hopper และ Traugott (1993) ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ และการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ Bybee, Perkins และ Pagliuca (1994) ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางอรรถศาสตร์ ดังต่อไปนี้

4.2.1 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ Hopper และ Traugott

Hopper และ Traugott (1993, 2003: 99 -124) ได้กล่าวถึงกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงแบบทิศทางเดียว ดังนี้

1) การทำให้เกิดความหมายทั่วไป (generalization) คือ การที่คำซึ่งแต่เดิมมีความซับซ้อนกลายเป็นคำที่มีความหมายทั่วไปมากขึ้น สามารถปรากฏในบริบทต่างๆ ได้มากขึ้น เช่น คำว่า *go* เดิมเป็นคำกริยา มี

ความหมายแสดงการเคลื่อนที่ ต่อมากลายเป็นคำช่วยกริยาที่ใช้แสดงอนาคต ได้แก่ *to be going to*

2) การสูญเสียลักษณะของหมวดคำเดิม (decategorialization)

คือ การที่คำเนื้อหา ได้แก่ คำนามและคำกริยา ได้สูญเสียคุณสมบัติหรือหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์เมื่อครั้งเป็นคำเนื้อหา กลายเป็นคำที่มีคุณสมบัติของกลุ่มรอง ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์มากขึ้น เช่น คำวิเศษณ์และคำบุพบท เป็นต้น

3) การแยกตัว (divergence) คือ การที่คำหนึ่งคำแยกออกเป็นคำใหม่ 2 คำ คำหนึ่งมีหน้าที่และความหมายเหมือนเดิม ส่วนอีกคำกลายเป็นคำที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้น เช่น คำว่า “ekor” ในภาษามาลายี แยกออกเป็น 2 คำ ได้แก่ “ekor” ที่เป็นคำนามซึ่งมีอยู่เดิม กับ “ekor” ที่เป็นคำลักษณนามซึ่งเกิดขึ้นใหม่

4.2.2 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของ Bybee, Perkins และ Pagliuca

Bybee, Perkins and Pagliuca (1994: 281-297) ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางความหมายที่เกิดขึ้นในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ได้แก่ การขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์ (metaphorical extension) เป็นการถ่ายโอนความหมาย โดยการเปรียบเทียบสิ่งที่อยู่คนละขอบเขตกัน ได้แก่ การที่คำซึ่งมีความหมายรูปธรรมข้ามขอบเขตไปเป็นคำที่มีความหมายนามธรรมเมื่อกลายเป็นคำไวยากรณ์ ซึ่ง Heine, Claudi และ Hünemeyer (1991) จัดลำดับการมีความหมายนามธรรมของอุปลักษณ์จากน้อยไปมากไว้ ดังนี้

Person	>	Object	>	Process	>	Space	>	Time	>	Quality
มนุษย์	>	วัตถุ	>	กิจกรรม/ กระบวนการ	>	พื้นที่	>	เวลา	>	คุณสมบัติ

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์สามารถสรุปได้ว่ากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในภาษา คำที่ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านหน้าที่และความหมายของคำ และกระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและค่อยเป็นค่อยไป นอกจากนี้ การศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำจะช่วยให้สามารถระบุชนิดคำได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

5. ผลการวิจัย

5.1 การจำแนกคำวิเศษณ์ *ไป* จากคำกริยา *ไป*

เนื่องจากในภาษาไทยมีทั้งคำว่า *ไป* ที่เป็นคำกริยา และคำว่า *ไป* ที่เป็นคำวิเศษณ์ ปรากฏในบริบทต่าง ๆ เราจึงต้องใช้เกณฑ์การทดสอบทางวากยสัมพันธ์ ได้แก่ การทดสอบชนิดคำตามตำแหน่งที่ปรากฏ ในการระบุชนิดคำของคำว่า *ไป* เพื่อจำแนกคำกริยา *ไป* และคำวิเศษณ์ *ไป* ออกจากกัน ผลการทดสอบชนิดคำพบว่า คำกริยา *ไป* และคำวิเศษณ์ *ไป* มีลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

5.1.1 คำกริยา *ไป* สามารถปรากฏร่วมกับคำแสดงการปฏิเสธ “ไม่” ได้ ในขณะที่คำวิเศษณ์ *ไป* ไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำแสดงการปฏิเสธ “ไม่” ได้ เช่น

	คำกริยา <i>ไป</i>	คำวิเศษณ์ <i>ไป</i>
ตัวอย่าง	พวกฝรั่ง <i>ไม่ไป</i> เมืองเรา	*เขาตาย <i>ไม่ไป</i> นานแล้ว

5.1.2 คำกริยา *ไป* สามารถใช้คำสันธาน “และ” เชื่อมกับคำกริยาข้างหน้าได้ ในขณะที่คำวิเศษณ์ *ไป* ไม่สามารถใช้คำสันธาน “และ” เชื่อมกับคำกริยาได้ ดังตัวอย่าง

	คำกริยา <i>ไป</i>	คำวิเศษณ์ <i>ไป</i>
ตัวอย่าง	หนูตีวิ่ง <i>ไป</i> บ้าน หนูตีวิ่ง <i>และไป</i> บ้าน	มาเรียผอม <i>ไป</i> *มาเรียผอม <i>และไป</i>

5.1.3 คำกริยา *ไป* สามารถใช้คำว่า “เสด็จพระราชดำเนิน” แทนที่ได้ ในขณะที่คำวิเศษณ์ *ไป* ไม่สามารถใช้คำว่า “เสด็จพระราชดำเนิน” แทนที่ได้ ดังตัวอย่าง

คำกริยา <i>ไป</i>	คำวิเศษณ์ <i>ไป</i>
ภาษาทั่วไป: เจ้าชาย <i>ไป</i>	เจ้าหญิงมอง <i>ไป</i> บนท้องฟ้า
ราชาศัพท์: เจ้าชาย <i>เสด็จพระราชดำเนิน</i>	*เจ้าหญิงทอดพระเนตร <i>เสด็จพระราชดำเนิน</i>

5.1.4 คำกริยา *ไป* สามารถใช้เป็นคำตอบแบบสั้นของประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธได้ ในขณะที่คำวิเศษณ์ *ไป* ไม่สามารถใช้เป็นคำตอบแบบสั้นได้ ดังตัวอย่าง

คำกริยา <i>ไป</i>	คำวิเศษณ์ <i>ไป</i>
คำถาม: หนูแดง <i>ไป</i> โรงเรียนหรือเปล่า	พวกเขาแสดงละคร <i>ไป</i> จนจบหรือเปล่า
คำตอบ: <i>ไป</i>	* <i>ไป</i>

5.1.5 คำกริยา *ไป* สามารถปรากฏร่วมกับคำนามการกสถานที่ได้ ในขณะที่คำวิเศษณ์ *ไป* ไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำนามการกสถานที่ได้ ดังตัวอย่าง

คำกริยา <i>ไป</i>	คำวิเศษณ์ <i>ไป</i>
ตัวอย่าง คุณยาย <i>ไป</i> บ้าน	*มาเยี่ยม <i>ไป</i> บ้าน

5.2 ความหมายของคำวิเศษณ์ *ไป*

นอกจากการมีคุณลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างกันแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าคำกริยา *ไป* และคำวิเศษณ์ *ไป* แสดงความหมายแตกต่างกัน โดยคำวิเศษณ์ *ไป* ไม่ได้แสดงความหมายเกี่ยวกับการเคลื่อนที่อีกต่อไป และแสดงความหมายตามกริยาที่ปรากฏร่วม ซึ่งการแสดงความหมายต่างๆ ของคำวิเศษณ์ *ไป* สะท้อนถึงทัศนคติและความคิดเห็นของผู้ใช้ภาษา ดังนี้

5.2.1 คำวิเศษณ์ *ไป* ให้ความหมายแสดงทิศทาง โดยแสดงทิศทางในการกระทำกริยานั้นๆ ออกจากตัวผู้พูด เมื่อปรากฏหลังกริยาต่อไปนี้

1. กริยาการติดต่อสื่อสาร เช่น *ตอบ บอก แจ้ง เขียน ใช้ เชิญ* ตัวอย่างเช่น

10) ฉันตอบ*ไป*ว่าสบายดี

2. กริยาการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เช่น *เห็น มอง ได้ยิน* ตัวอย่างเช่น

11) ไชยสิทธิ์มอง*ไป*บนท้องฟ้า

3. กริยาที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว เช่น *หัน ชี้ หมุน โบกมือ* ยกหน้า ตัวอย่างเช่น

12) เจ้านายโจรหันหน้า*ไป*ทางทหาร

4. กริยาที่เกี่ยวกับการส่งมอบหรือรับมอบ เช่น *ได้ ซื้อ ขาย ให้ คืน* ตัวอย่างเช่น

13) ลูกค้าซื้อของ*ไป*หลายชิ้น

การที่คำว่า *ไป* ซึ่งจากเดิมมีความหมายแสดงการเคลื่อนที่เพียงอย่างเดียว มีความหมายแสดงทิศทางเพิ่มขึ้นมา แสดงให้เห็นทัศนคติของผู้พูดที่มองว่า นอกจากการแสดงการเคลื่อนที่ออกจากจุดตั้งต้นของมนุษย์แล้ว คำว่า *ไป* ยังสามารถใช้แสดงการเคลื่อนที่ออกจากจุดตั้งต้นของสิ่งอื่นๆ ด้วย ได้แก่ การเคลื่อนไหวอวัยวะไปในทิศทางที่ออกจากตัวผู้พูด เช่น *มองไป หันหน้าไป* หรือใช้กับคำพูด ซึ่งเป็นสิ่งที่ออกจากตัวเราไปยังผู้อื่น เช่น *บอกไป ตอบไป* และใช้กับสิ่งของที่ถูกนำออกจากจุดตั้งต้นไปยังที่อื่น เช่น *ซื้อของไป* เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบว่าคำวิเศษณ์ *ไป* ที่มีความหมายแสดงทิศทาง สามารถปรากฏร่วมกับคำนามการกสถานที่ได้เช่นเดียวกับคำกริยา *ไป* จึงแสดงให้เห็นความหมายในเชิงพื้นที่ของคำว่า *ไป* ซึ่งยังคงปรากฏอยู่อย่างชัดเจน

5.2.2 คำวิเศษณ์ *ไป* แสดงการณ์ลักษณะสมบูรณ์ เมื่อปรากฏหลังกริยาที่แสดงการกระทำที่สำเร็จหรือเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว (telic verbs) เช่น *จัดการเลิกเล่น แต่งงาน พ่ายแพ้ เผลอ ตาย สลบ ป่วย เมา* ตัวอย่างเช่น

14) เขาตาย*ไป*นานแล้ว

15) นุชรีแต่งงาน*ไป*เมื่อเดือนก่อน

จากข้อมูลการปรากฏของคำว่า *ไป* ในสมัยรัชกาลที่ 5 – ปัจจุบัน (พ.ศ.2552) พบว่า คำวิเศษณ์ *ไป* ที่มีความหมายแสดงการณ์ลักษณะสมบูรณ์ มักจะปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้เวลา เช่น คำวิเศษณ์ *แล้ว* หรือคำที่แสดงช่วงเวลาในอดีต เช่น *สามวันก่อน เมื่อวานนี้ ปีที่แล้ว* เป็นต้น ซึ่งการใช้คำวิเศษณ์ *ไป* แสดงการณ์ลักษณะสมบูรณ์ มาจากทัศนคติของผู้พูดที่มองว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจนเสร็จสมบูรณ์เป็นการเคลื่อนที่ในเชิงเวลาซึ่งดำเนินจากจุดเริ่มต้นจนนำไปสู่เหตุการณ์ที่เสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้วในขณะที่พูด อย่างไรก็ตาม เมื่อคำวิเศษณ์ *ไป* ปรากฏหลังกริยาที่แสดงการกระทำที่สำเร็จหรือเสร็จสิ้นสมบูรณ์ โดยไม่มีคำวิเศษณ์ *แล้ว* หรือคำที่แสดงช่วงเวลาในอดีตปรากฏอยู่ด้วยจะเป็นเพียงการแสดงการคาดการณ์ของผู้พูดว่าเหตุการณ์นั้นจะเสร็จสมบูรณ์ ดังตัวอย่าง

16) โภทคนอื่นจนเคยตัวแบบนี้ ตาย*ไป*คงทนรก

จากตัวอย่างที่ 16) เราสามารถตีความได้ว่า เหตุการณ์ที่ถูกกล่าวอ้างถึง ได้แก่ *การตาย* ยังไม่ได้เกิดขึ้นและเสร็จสมบูรณ์ในขณะที่พูด คำวิเศษณ์ *ไป* ในที่นี้ จึงเป็นเพียงการแสดงการคาดการณ์ของผู้พูดที่คาดว่าเหตุการณ์ *การตาย* จะเสร็จสิ้นสมบูรณ์ในเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต จึงแสดงให้เห็นว่าผู้พูดใช้คำวิเศษณ์ *ไป* แสดงการณ์ลักษณะสมบูรณ์เพื่อแสดงการเคลื่อนที่ของเวลาซึ่งดำเนินไปยังจุดจบ ทั้งกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วและเหตุการณ์ที่ยังไม่ได้เกิดขึ้น โดยเป็นการมองไปที่จุดจบของเหตุการณ์เท่านั้น

5.2.3 คำวิเศษณ์ *ไป* แสดงความต่อเนื่องของการกระทำ เมื่อปรากฏหลังกริยาที่แสดงการกระทำที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ หรือกริยาที่เกี่ยวข้องกับการทำ

กิจกรรมต่างๆ (atelic verbs) เช่น เล่นละคร แต่งหน้า ทำงานบ้าน อ่านหนังสือ ฟังเพลง ตัวอย่างเช่น

17) ข้าพเจ้าเล่นละครไปจนจบ

18) นริศราฟังเพลงไปทำงานไป

จากข้อมูลการปรากฏของคำว่า ไป ในสมัยรัชกาลที่ 5 – ปัจจุบัน (พ.ศ.2552) พบว่า คำวิเศษณ์ ไป ที่มีความหมายแสดงความต่อเนื่องของการกระทำ ซึ่งปรากฏหลังกริยาที่แสดงการกระทำที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ หรือกริยาที่เกี่ยวกับการทำกิจกรรมต่างๆ มักจะปรากฏร่วมกับกริยาวลีสองเหตุการณ์ และใช้คำว่า ไป ปรากฏหลังคำกริยาซ้ำกันสองครั้ง เพื่อบ่งชี้ว่าทั้งสองเหตุการณ์เกิดขึ้นพร้อมกัน แสดงให้เห็นความต่อเนื่องของการกระทำหรือแสดงให้เห็นการกระทำที่กำลังดำเนินอยู่ในขณะที่พูด การที่คำวิเศษณ์ ไป มีความหมายแสดงความต่อเนื่องของการกระทำซึ่งเป็นการแสดงความหมายในเชิงเวลา แสดงให้เห็นทัศนคติของผู้พูดที่มองว่าเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นนั้นจะดำเนินต่อไปจากเวลาที่พูด ซึ่งเป็นการเคลื่อนที่ในเชิงเวลา จากจุดเริ่มต้นซึ่งเป็นเวลาในขณะที่พูดไปยังเวลาในอนาคต

5.2.4 คำวิเศษณ์ ไป มีความหมายในเชิงประเมินค่า โดยแสดงปริมาณหรือคุณค่าที่เกินไปจากมาตรฐานของผู้พูด เมื่อปรากฏหลังคำกริยาแสดงสภาพ (stative verbs) เช่น อ้วน ผอม ดำ ขาว ดี เลว ตัวอย่างเช่น

19) มาเรียผอมไป

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า ผอม เป็นคำกริยาแสดงสภาพหรือสภาวะ ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เคลื่อนที่ได้ แต่เปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา การใช้คำวิเศษณ์ ไป ร่วมกับคำกริยาแสดงสภาพ (stative verbs) เพื่อแสดงความหมายในเชิงประเมินค่า จึงแสดงให้เห็นทัศนคติของผู้พูดที่มองว่าสภาพหรือสภาวะใดสภาวะหนึ่งเคลื่อนที่ไปเกินจากจุดมาตรฐานของผู้พูด โดยผู้พูดยึดเอาทัศนคติของตนเองเป็นที่ตั้ง และใช้คำวิเศษณ์ ไป ในเชิงประเมินค่าเพื่อแสดงอัตตา (subjective)

เนื่องจากคำว่า ไป/ แสดงความหมายแตกต่างกันตามชนิดของกริยาที่ปรากฏร่วม คำวิเศษณ์ ไป ที่ปรากฏร่วมกับกริยาชนิดต่างๆ และมีความหมาย

แตกต่างกันจึงเป็นคำๆ เดียวกันที่ปรากฏในบริบทที่ต่างกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้ สอดคล้องกับการวิเคราะห์ของกิติมา อินทร์มพรรย์ (Indrambarya, 1994) จากการวิเคราะห์การแสดงความหมายต่างๆ ของคำวิเศษณ์ *ไป* ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติของผู้ใช้ภาษาไทยส่งผลต่อการขยายความหมายของ คำว่า *ไป* ซึ่งผลการวิเคราะห์นี้ตรงกับแนวคิดของ Traugott (1982) และผลการวิจัย ของกานดากร เจริญกิตบวร (Jaroenkitboworn, 2009)

การที่ในภาษาไทยมีทั้งคำว่า *ไป* ที่เป็นคำกริยาและคำว่า *ไป* ที่เป็น คำวิเศษณ์นั้น แสดงให้เห็นว่าคำว่า *ไป* เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์และ อรรถศาสตร์ จากการวิเคราะห์พบว่า คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ *ไป* กลายเป็นคำ วิเศษณ์ *ไป* ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการกลายเป็นคำ ไวยากรณ์ ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

5.3 กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า *ไป*

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่เกิดขึ้นใน คำว่า *ไป* ประกอบไป ด้วยการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านโครงสร้างและความหมาย ดังต่อไปนี้

5.3.1 การเกิดความหมายทั่วไป (generalization)

จากการวิเคราะห์พบว่า คำว่า *ไป* ซึ่งแต่เดิมเป็นคำกริยา ปรากฏได้ เฉพาะกับคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่เช่น *เดิน วิ่ง ก้าว* และมีความหมายแสดงการ เคลื่อนที่เท่านั้น ตัวอย่างเช่น *มาลีเดินไป* เมื่อกลายเป็นคำวิเศษณ์ *ไป* สามารถ ปรากฏร่วมกับคำกริยาชนิดต่างๆ ได้หลากหลายขึ้น แสดงให้เห็นว่าคำว่า *ไป* มีความหมายทั่วไปมากขึ้น โดยคำวิเศษณ์ *ไป* ไม่แสดงความหมายของการเคลื่อนที่ มีความหมายเหลือเพียงแสดงทิศทางในการทำกริยา เช่น *ไชยสิทธิ์มองไปบนท้องฟ้า* แสดงการณลักษณะสมบูรณ์ เช่น *เขาตายไปนานแล้ว* แสดงความต่อเนื่องของการ กระทำ เช่น *นริศราฟังเพลงไป* *ทำงานไป* และแสดงการประเมินค่า เช่น *มาเรีย ผอมไป*

5.3.2 การสูญเสียลักษณะของหมวดคำเดิม (decategorialization)

คำว่า *ไป* ได้สูญเสียคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยา ซึ่งเป็นหมวดคำเดิมเมื่อกลายเป็นคำวิเศษณ์ จะเห็นได้จากผลการทดสอบคำว่า *ไป* ด้วยเกณฑ์การทดสอบชนิดคำตามตำแหน่งที่ปรากฏ โดยคำวิเศษณ์ *ไป* ไม่มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยา เนื่องจากไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำแสดงการปฏิเสธ “ไม่” ได้ ไม่สามารถใช้คำสันธาน “และ” เชื่อมกับคำกริยาข้างหน้าได้ ไม่สามารถใช้คำว่า “เสด็จพระราชดำเนิน” แทนที่ได้ ไม่สามารถใช้เป็นคำตอบแบบสั้นของประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธได้ และไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำนามการกสถานที่ได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อคำว่า *ไป* ปรากฏหลังกริยากลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นกริยาแสดงการทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเคลื่อนที่ เช่น *เข็น ผลัก ลาก จูง* จะสามารถปรากฏร่วมกับคำแสดงการปฏิเสธ “ไม่” ได้ เช่น ประตูล็อกไม่*ไป* รถเข็นไม่*ไป* เป็นต้น ดังนั้น คำว่า *ไป* ที่ปรากฏหลังกริยาเหล่านี้จึงยังคงเป็นคำกริยา แสดงให้เห็นว่ากระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่ทำให้คำกริยา *ไป* กลายเป็นคำวิเศษณ์ *ไป* เป็นกระบวนการที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์

5.3.3 การแยกตัว (divergence)

กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ทำให้คำว่า *ไป* แยกออกเป็น 2 คำ คำหนึ่งมีหน้าที่และความหมายเหมือนเดิม ได้แก่ คำว่า *ไป* ที่เป็นคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ซึ่งมีอยู่เดิม เช่น แม่*ไป*บ้าน ส่วนอีกคำกลายเป็นคำที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้น ได้แก่ คำว่า *ไป* ที่เป็นคำวิเศษณ์ซึ่งเกิดขึ้นใหม่ เช่น วิชาสอบ*ไป*

เมื่อนำคำกริยา *ไป* และคำวิเศษณ์ *ไป* ที่ปรากฏจากเอกสารต่างๆ ในสมัยรัชกาลที่ 5 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2552) มาเปรียบเทียบกับกัน ผลปรากฏเป็นดังนี้

รัชกาลที่	จำนวน (ร้อยละ)	
	คำกริยา ไป	คำวิเศษณ์ ไป
5	65.44	34.56
6	67.68	32.32
7	69.68	30.32
8	70.72	29.28
9	56.76	43.24

จากข้อมูลการปรากฏของคำว่า *ไป* ในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2552) พบว่า คำกริยา *ไป* ปรากฏมากที่สุด ในสมัยรัชกาลที่ 8 คิดเป็นร้อยละ 70.72 รองลงมาเป็นสมัยรัชกาลที่ 7 ร้อยละ 69.68 สมัยรัชกาลที่ 6 ร้อยละ 67.68 สมัยรัชกาลที่ 5 ร้อยละ 65.44 และปรากฏน้อยที่สุดในสมัยรัชกาลที่ 9 ร้อยละ 56.76 ในขณะที่คำวิเศษณ์ *ไป* ปรากฏมากที่สุด ในสมัยรัชกาลที่ 9 คิดเป็นร้อยละ 43.24 รองลงมาเป็นสมัยรัชกาลที่ 5 ร้อยละ 34.56 สมัยรัชกาลที่ 6 ร้อยละ 32.32 สมัยรัชกาลที่ 7 ร้อยละ 30.32 และปรากฏน้อยที่สุดในสมัยรัชกาลที่ 8 ร้อยละ 29.28

เมื่อเปรียบเทียบการปรากฏของคำว่า *ไป* ที่เป็นคำกริยาและคำวิเศษณ์ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2552) พบว่า คำกริยา *ไป* ปรากฏมากกว่าคำวิเศษณ์ *ไป* ในทุกรัฐกาล โดยในสมัยรัชกาลที่ 5 - รัชกาลที่ 8 คำกริยา *ไป* มีแนวโน้มที่จะปรากฏเพิ่มขึ้น ในขณะที่คำวิเศษณ์ *ไป* มีแนวโน้มที่จะปรากฏลดลง แตกต่างจากในรัชกาลปัจจุบัน (รัชกาลที่ 9) ซึ่งแม้ว่าคำกริยา *ไป* จะยังคงปรากฏมากกว่าคำวิเศษณ์ *ไป* แต่เป็นที่น่าสนใจที่คำวิเศษณ์ *ไป* ปรากฏมากที่สุดในรัชกาลปัจจุบัน โดยปรากฏมากกว่าคำกริยา *ไป* ที่ปรากฏในรัชกาลอื่นๆ แสดงให้เห็นว่า คำวิเศษณ์ *ไป* มีการใช้เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ในขณะที่คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ *ไป* มีการใช้น้อยลง การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นไปตามกระบวนการ

กลายเป็นคำไวยากรณ์ ซึ่งคำเนื้อหาที่กลายไปเป็นคำไวยากรณ์จะมีการใช้เป็นหมวดคำเดิมน้อยลง ในขณะที่คำไวยากรณ์ซึ่งเป็นหมวดคำใหม่จะมีการใช้เพิ่มขึ้น

5.3.4 การขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์ (metaphorical extension)

เมื่อนำคำวิเศษณ์ *ไป* ที่แสดงความหมายต่างๆ ตามชนิดของกริยาที่ปรากฏรวม ซึ่งปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 5 - ปัจจุบัน (พ.ศ.2552) มาเปรียบเทียบกับกัน พบว่า คำว่า *ไป* เกิดการขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางความหมายที่เกิดขึ้นในกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

คำวิเศษณ์ <i>ไป</i>	จำนวนความถี่ (ร้อยละ)				
	รัชกาลที่ 5	รัชกาลที่ 6	รัชกาลที่ 7	รัชกาลที่ 8	รัชกาลที่ 9
แสดงทิศทาง	14.76	16.16	15.16	18.42	24.82
แสดงการณลักษณะสมบูรณ์	13.20	12.20	10.32	8.88	14.25
แสดงความต่อเนื่อง	5.44	3.35	3.23	1.32	3.19
แสดงการประเมินค่า	1.17	0.61	1.61	0.66	0.98

จากผลการสรุปความถี่ในการปรากฏของคำวิเศษณ์ *ไป* ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 - ปัจจุบัน พบว่า คำวิเศษณ์ *ไป* ที่มีความหมายแสดงทิศทางปรากฏมากที่สุดในทุกรัชกาล รองลงมาเป็นคำวิเศษณ์ *ไป* ที่แสดงการณลักษณะสมบูรณ์ ถัดมาเป็นคำวิเศษณ์ *ไป* ที่แสดงความต่อเนื่องของการกระทำ และคำวิเศษณ์ *ไป* ที่แสดงคุณค่าหรือปริมาณที่เกินจากมาตรฐานของผู้พูดปรากฏน้อยที่สุดในทุกรัชกาล โดยการปรากฏของคำวิเศษณ์ *ไป* ในสมัยรัชกาลที่ 5 - ปัจจุบันสอดคล้องกับการเรียงลำดับการมีความหมายนามธรรมจากน้อยไปมากของ Heine, Claudi และ Hünemeyer (1991) จึงแสดงให้เห็นการขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์ ซึ่งคำเนื้อหาขยายขอบเขตความหมายจากความหมายรูปธรรมไปสู่ความหมาย

นามธรรม ได้แก่ มนุษย์ วัตถุ กิจกรรมหรือกระบวนการ พื้นที่ เวลา และคุณสมบัติตามลำดับ จากข้อมูลการปรากฏของคำวิเศษณ์ *ไป* สามารถวิเคราะห์การขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการกลายเป็นคำไวพจน์ของคำว่า *ไป* ได้ดังนี้

ไป :	Process	>	Space	>	Time	>	Quality
กริยา <i>ไป</i>	>	คำวิเศษณ์ <i>ไป</i>	>	คำวิเศษณ์ <i>ไป</i>	>	คำวิเศษณ์ <i>ไป</i>	
		แสดงทิศทาง		แสดงการณ์		แสดงการณ์	
				ลักษณะสมบูรณ์		ประเมินค่า	
				และแสดงความต่อเนื่อง			

จากแผนภาพข้างต้น จะเห็นได้ว่า คำว่า *ไป* ซึ่งแต่เดิมเป็นคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่เกิดการขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์กลายเป็นคำวิเศษณ์ *ไป* ที่แสดงความหมายในเชิงพื้นที่ ความหมายในเชิงเวลา และความหมายในเชิงคุณลักษณะ ตามลำดับ โดยเริ่มจากคำว่า *ไป* ที่เป็นคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ (Process/กิจกรรม) เช่น หนูดี*ไป*บ้าน กลายเป็นคำวิเศษณ์ *ไป* ที่แสดงความหมายต่าง ๆ ตามชนิดของกริยาที่ปรากฏร่วม ได้แก่

1. ความหมายแสดงทิศทาง (Space/พื้นที่) เช่น
 - 20) โซลิตีร์มอง*ไป*บนท้องฟ้า
2. ความหมายแสดงการณ์ลักษณะสมบูรณ์ (Time/เวลา) เช่น
 - 21) เขาตาย*ไป*นานแล้ว
3. ความหมายแสดงความต่อเนื่องของการกระทำ (Time/เวลา) เช่น
 - 22) นริศราฟังเพลง*ไป* ทำงาน*ไป*
4. ความหมายแสดงคุณค่าหรือปริมาณที่เกินจากมาตรฐานของผู้พูด (Quality/คุณสมบัติ) เช่น
 - 23) มาเรียผอม*ไป*

การแสดงความหมายต่างๆ ของคำวิเศษณ์ *ไป* แสดงให้เห็นว่าคำว่า *ไป* เกิดการขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์จากขอบเขตความหมายรูปธรรมไปสู่ขอบเขตความหมายนามธรรม และยังแสดงให้เห็นถึงทัศนคติของผู้พูดซึ่งส่งผลต่อการขยายความหมายในเชิงอุปลักษณ์ของคำว่า *ไป* ดังนี้

1. คำว่า *ไป* จากเดิมที่เป็นคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ของมนุษย์ ได้ขยายความหมายไปสู่การเคลื่อนที่ของอวัยวะในร่างกาย คำพูดและสิ่งของ จนทำให้เกิดคำวิเศษณ์ *ไป* ที่มีความหมายแสดงทิศทาง ซึ่งเป็นการแสดงความหมายในเชิงพื้นที่ แสดงให้เห็นทัศนคติของผู้พูดที่มองว่าอวัยวะในร่างกาย คำพูดและสิ่งของ สามารถเคลื่อนที่หรือถูกทำให้เคลื่อนที่ได้ โดยเปรียบเทียบการเคลื่อนที่ของสิ่งอื่นๆ กับการเคลื่อนที่ของมนุษย์

2. ความหมายของการเคลื่อนที่ในเชิงพื้นที่ได้ขยายไปสู่การเคลื่อนที่ในเชิงเวลา ทำให้เกิดคำวิเศษณ์ *ไป* ที่มีความหมายแสดงการณลักษณะสมบูรณ์และความหมายแสดงความต่อเนื่องของการกระทำตามลำดับ ซึ่งเกิดจากทัศนคติของผู้พูดที่มองว่าเวลาเป็นสิ่งที่เคลื่อนที่ได้ โดยเปรียบเทียบการเคลื่อนที่ของเวลากับการเคลื่อนที่ของมนุษย์ ความหมายแสดงการณลักษณะสมบูรณ์แสดงการเคลื่อนที่ของเวลา จากจุดเริ่มไปสู่จุดจบซึ่งเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้วในขณะที่พูด ในขณะที่ความหมายแสดงความต่อเนื่องของการกระทำแสดงการเคลื่อนที่ของเวลาจากจุดเริ่มต้นในปัจจุบันดำเนินต่อเนื่องไปยังอนาคต

3. ความหมายของการเคลื่อนที่ในเชิงเวลาได้ขยายไปสู่การเคลื่อนที่ของสภาพหรือสภาวะ ซึ่งโดยปกติไม่ใช่สิ่งที่เคลื่อนที่ได้ ทำให้เกิดคำวิเศษณ์ *ไป* ที่มีความหมายในเชิงประเมินค่า ซึ่งเป็นการแสดงทัศนคติของผู้พูด กล่าวคือ ผู้พูดกำหนดมาตรฐานของตนไว้ในระดับหนึ่ง เมื่อพ้นจากระดับนั้น แสดงว่าสภาพหรือสภาวะนั้นไม่ได้อยู่ในจุดที่ผู้พูดคาดหวังว่าจะเป็น ผู้พูดจึงมองว่าสภาพหรือสภาวะนั้นเคลื่อนที่ออกห่างจากจุดมาตรฐานที่ผู้พูดกำหนดไว้ โดยเปรียบเทียบการเคลื่อนที่ของสภาพหรือสภาวะกับการเคลื่อนที่ของมนุษย์

จากข้อมูลการปรากฏของคำว่า *ไป* จะเห็นได้ว่าความหมายต่างๆ ของคำวิเศษณ์ *ไป* สอดคล้องกับการเรียงลำดับการมีความหมายนามธรรมจากน้อยไปมาก ทำให้สามารถสรุปได้ว่า คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ *ไป* กลายเป็นคำวิเศษณ์ *ไป* ที่มีความหมายแสดงทิศทางก่อนเป็นอันดับแรก ต่อมาจึงมีความหมายแสดงการณลักษณะสมบูรณ์ ความหมายแสดงความต่อเนื่องของการกระทำ และความหมายในเชิงประเมินค่า ตามลำดับ โดยคำวิเศษณ์ *ไป* ที่ปรากฏร่วมกับกริยาชนิดต่างๆ และมีความหมายแตกต่างกันเป็นคำๆ เดียวกันที่ปรากฏในบริบทที่แตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า *ไป* แสดงให้เห็นว่า เมื่อคำเนื้อหากลายเป็นคำไวยากรณ์จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ ส่งผลให้คำคำนั้นปรากฏในบริบทอื่นๆ ได้มากขึ้น และสามารถแสดงความหมายต่างๆ เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นยังสะท้อนถึงความคิดและทัศนคติของผู้พูดหรือผู้ใช้ภาษา ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลง

6. สรุปผลการวิจัย

การทดสอบชนิดคำตามตำแหน่งที่ปรากฏ แสดงให้เห็นว่าคำว่า *ไป* ที่เป็นคำกริยาและคำว่า *ไป* ที่เป็นคำวิเศษณ์ มีคุณลักษณะทางวากยสัมพันธ์และแสดงความหมายแตกต่างกัน ในด้านวากยสัมพันธ์พบว่า คำกริยา *ไป* สามารถปรากฏร่วมกับคำแสดงการปฏิเสธ *ไม่* ได้ สามารถใช้คำสันธาน “และ” เชื่อมกับคำกริยาข้างหน้าได้ สามารถใช้คำว่า “เสด็จพระราชดำเนิน” แทนที่ได้ สามารถใช้เป็นคำตอบแบบสั้นของคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธได้ และสามารถปรากฏร่วมกับคำนามการกสถานที่ได้ในขณะที่คำวิเศษณ์ *ไป* ไม่สามารถทำได้ ในด้านอรรถศาสตร์พบว่า คำกริยา *ไป* มีความหมายแสดงการเคลื่อนที่ ในขณะที่คำวิเศษณ์ *ไป* แสดงความหมายต่างๆ ตามกริยาที่ปรากฏร่วม

การวิเคราะห์การกลายเป็นคำไวยากรณ์ พบว่า คำกริยา ไป/ กลายเป็นคำวิเศษณ์ ไป/ ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ 4 กระบวนการ ได้แก่ การเกิดความหมายทั่วไป การสูญเสียลักษณะของหมวดคำเดิม การแยกตัว และการขยายความหมายเชิงอุปลักษณ์ โดยเส้นทางการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำว่า ไป/ เริ่มจากคำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ ไป/ กลายเป็นคำวิเศษณ์ ไป/ ที่มีความหมายแสดงทิศทางก่อนเป็นอันดับแรก ต่อมาจึงมีความหมายแสดงการณลักษณะสมบูรณ์ ความหมายแสดงความต่อเนื่องของการกระทำ และความหมายในเชิงประเมินค่า ตามลำดับ ซึ่งความหมายที่แตกต่างกันนี้สะท้อนถึงทัศนคติของผู้ใช้ภาษาไทย จึงแสดงให้เห็นว่าทัศนคติของผู้พูดส่งผลต่อการใช้ภาษา

เมื่อเปรียบเทียบการปรากฏของคำว่า ไป/ ที่เป็นคำกริยาและคำวิเศษณ์ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5-ปัจจุบัน (พ.ศ.2552) พบว่า ในสมัยรัชกาลที่ 5-รัชกาลที่ 8 คำกริยา ไป/ มีแนวโน้มที่จะปรากฏเพิ่มขึ้น ในขณะที่คำวิเศษณ์ ไป/ มีแนวโน้มที่จะปรากฏลดลง แตกต่างจากในรัชกาลที่ 9 ซึ่งแม้ว่าคำกริยา ไป/ จะยังคงปรากฏมากกว่าคำวิเศษณ์ ไป/ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าคำวิเศษณ์ ไป/ ปรากฏมากที่สุด ในรัชกาลปัจจุบัน ดังนั้น คำวิเศษณ์ ไป/ จึงมีแนวโน้มที่จะปรากฏมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ค่อยเป็นค่อยไป และเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ เนื่องจากในปัจจุบันยังมีการใช้ทั้งคำกริยา ไป/ และคำวิเศษณ์ ไป/ อย่างแพร่หลาย

บรรณานุกรม

- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2553. **ชนิดของคำในภาษาไทย: การวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bybee, J., R. Perkins, and W. Pagliuca. 1994. **The Evolution of Grammar: Tense, Aspect and Modality in the Language of the World**. Chicago: Chicago University Press.
- Heine, B., U. Claudi, and F. Hünemeyer. 1991. **Grammaticalization: A conceptual Framework**. Chicago: Chicago University press.
- Hopper, P. and E. Traugott. 1993, 2003. **Grammaticalization**. United Kingdom: Cambridge University Press.
- Indrambarya, K. 1994. **Subcategorization of Verbs in Thai: A Lexicase Dependency Approach**. Unpublished Doctoral Dissertation. University of Hawai'i.
- _____. 2009. **Identifying Prepositions in Thai**. JSEALS. Vol.2 pp.37-57 [online]. Available: www.jseals.org. [Accessed 8 Sep. 2010].
- Jaroenkitboworn, K. 2009. "The Polysemy of "chǎwǎp" in Thai: A Pragmatically Motivated Phenomenon". **Manusya**. Special Issue, 17: 75-82.
- Campbelle, L. and R. Janda. 2001. "Introduction: conceptions of grammaticalization and their problems." In **Language Science**, pp. 93-112. Amsterdam: Elsevier.
- Lehmann, C. 2002. **Thoughts on Grammaticalization**. [Online]. Available: <http://www.uni-erfurt.de/sprachwissenschaft/ASSidUE/ASSidUE09.pdf>. [Accessed 28 Oct. 2010].
- Rangkupan, S. 1992. **Subsidiary Verbs Pai1, Maa1 in Thai**. Master's Thesis, Chulalongkorn University.
- Wilawan, S. 1993. **A reanalysis of so-called serial verb constructions in Thai, Khmer, Mandarin Chinese, and Yoruba**. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Hawai'i.